

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI

Научный вестник Бухарского государственного университета
Scientific reports of Bukhara State University

5/2024

E-ISSN 2181-1466

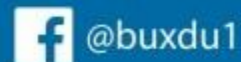
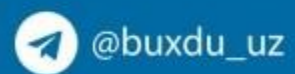

9 772181 146004

ISSN 2181-6875

9 772181 687004

5/2024

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTI
SCIENTIFIC REPORTS OF BUKHARA STATE UNIVERSITY
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК БУХАРСКОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

Ilmiy-nazariy jurnal
2024, № 5, aprel

Jurnal 2003-yildan boshlab **filologiya** fanlari bo'yicha, 2015-yildan boshlab **fizika-matematika** fanlari bo'yicha, 2018-yildan boshlab **siyosiy** fanlar bo'yicha, **tarix** fanlari bo'yicha 2023 yil 29 avgustdan boshlab O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar Vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal 2000-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta chiqadi.

Jurnal O'zbekiston matbuot va axborot agentligi Buxoro viloyat matbuot va axborot boshqarmasi tomonidan 2020-yil 24-avgust № 1103-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Muassis: Buxoro davlat universiteti

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi, Buxoro shahri Muhammad Iqbol ko'chasi, 11-uy.

Elektron manzil: nashriyot_buxdu@buxdu.uz

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: Xamidov Obidjon Xafizovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bosh muharrir o'rinbosari: Rasulov To'liqin Husenovich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor

Mas'ul kotib: Shirinova Mexrigiyo Shokirovna, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Kuzmichev Nikolay Dmitriyevich, fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor (N.P. Ogaryov nomidagi Mordova milliy tadqiqot davlat universiteti, Rossiya)

Danova M., filologiya fanlari doktori, professor (Bolgariya)

Margianti S.E., iqtisodiyot fanlari doktori, professor (Indoneziya)

Minin V.V., kimyo fanlari doktori (Rossiya)

Tashqarayev R.A., texnika fanlari doktori (Qozog'iston)

Mo'minov M.E., fizika-matematika fanlari nomzodi (Malayziya)

Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor

Adizov Baxtiyor Rahmonovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Abuzalova Mexriniso Kadirovna, filologiya fanlari doktori, professor

Amonov Muxtor Raxmatovich, texnika fanlari doktori, professor

Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor, xalqaro psixologiya fanlari akademiyasining haqiqiy a'zosi (akademigi)

Baqoyeva Muhabbat Qayumovna, filologiya fanlari doktori, professor

Bo'riyev Sulaymon Bo'riyevich, biologiya fanlari doktori, professor

Jumayev Rustam G'aniyevich, siyosiy fanlar nomzodi, dotsent

Djurayev Davron Raxmonovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Durdiyev Durdimurod Qalandarovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

Olimov Shirinboy Sharofovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Qahhorov Siddiq Qahhorovich, pedagogika fanlari doktori, professor

Umarov Baqo Bafoyevich, kimyo fanlari doktori, professor

Murodov G'ayrat Nekovich, filologiya fanlari doktori, professor

O'rayeva Darmonoy Saidjonovna, filologiya fanlari doktori, professor

Navro'z-zoda Baxtiyor Nigmatovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Hayitov Shodmon Ahmadovich, tarix fanlari doktori, professor

To'rayev Halim Hojiyevich, tarix fanlari doktori, professor

Rasulov Baxtiyor Mamajonovich, tarix fanlari doktori, professor

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Quvvatova Dilrabo Habibovna, filologiya fanlari doktori, professor

Axmedova Shoira Nematovna, filologiya fanlari doktori, professor

Bekova Nazora Jo'rayevna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Amonova Zilola Qodirovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Hamroyeva Shahlo Mirjonovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Nigmatova Lola Xamidovna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Boboyev Feruz Sayfullayevich, tarix fanlari doktori

Jo'rayev Narzulla Qosimovich, siyosiy fanlar doktori, professor

Xolliyev Askar Ergashovich, biologiya fanlari doktori, professor

Artikova Hafiza To'ymurodovna, biologiya fanlari doktori, professor

Hayitov Shavkat Ahmadovich, filologiya fanlari doktori, professor

Qurbonova Gulnoz Negmatovna, pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Ixtiyarova Gulnora Akmalovna, kimyo fanlari doktori, professor

Rasulov Zubaydullo Izomovich, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Mirzayev Shavkat Mustaqimovich, texnika fanlari doktori, professor

Samiyev Kamoliddin A'zamovich, texnika fanlari doktori, dotsent

Esanov Husniddin Qurbonovich, biologiya fanlari doktori, dotsent

Zaripov Gulmurot Toxirovich, texnika fanlari nomzodi, professor

Jumayev Jura, fizika-matematika fanlari nomzodi, dotsent

Klichev Oybek Abdurasulovich, tarix fanlari doktori, dotsent

G'aybulayeva Nafisa Izattullayevna, filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

FALSAFA VA HUQUQ, SIYOSATSHUNOSLIK *** PHILOSOPHY, LAW AND POLITICAL SCIENCES *** ФИЛОСОФИЯ, ПРАВО И ПОЛИТОЛОГИЯ		
Mansurova N.D.	O'zbekistonda gender tenglik siyosati	117
Bekdurdiyeva G.A.	Markaziy Osiyoda ekologik siyosatning konseptual asoslari	122
Eshbekov D.Sh.	O'zbekistonda parlament bikameralizmi davlat rivojining demokratik asosi sifatida	127
Murtazayev D.B.	O'zbekistonda zamonaviy adliya tizimining tarixiy rivojlanish tendensiyalari	132
Qolqanatov A.N., Samiyev B.N.	Moliyaviy munosabatlarda xalqaro kapital migratsiyasi	140
Абдирасулов М.Х.	Марказий Осиё давлатларида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишдаги муаммоларнинг таҳлили	144
Boymirzayeva M.Sh.	Radikalizmning mohiyati, asosiy shakllari va ilmiy talqinlari	150
TARIX *** HISTORY *** ИСТОРИЯ		
Xaitov Sh.A., Ahmadov A.A.	XX asr boshida Buxoro amirligidagi turk va afg'on fuqarolari, ular bilan mahalliy aholining munosabati xususida (O'zbekiston milliy arxivi ma'lumotlari asosida)	156
Boltayev B.B.	Buxoro elektr tarmoqlari tarixi muzeyi	160
Naimov I.N.	Buxoro amirligida jazo va ijro amaliyoti	164
Эргашев Ж.Ю.	Турк хоқонлиги ҳокимиятининг кўчманчи киданлар устида юритган сиёса	169
Шодиева Ш.С.	Бухоро амирлигида маъмурий-ҳуқуқий масалалар	176
Очиллов А.Т.	Бухоро воҳасида антропоген ландшафт ривожланишини ўрганишга доир олиб борилган археологик тадқиқотлар	180
Murodova D.Sh.	Buxoro muhandislik-texnologiya instituti tarixiga oid arxiv hujjatlari	186
Qurbonov O'R.	Amir Temur tashqi siyosatida xalqaro savdo aloqalari omili	191
Boltayev B.B.	Buxoro viloyati muzeylari faoliyatini takomillashtirishda zamonaviy yondashuvlar	195
Bafoyeva S.U.	Buxoro vohasidagi Romitan qo'rg'onining antik va ilk o'rta asrlar davri tarixi	199
IQTISOD *** ECONOMY *** ЭКОНОМИКА		
Meylikov F.A.	Hududlarni iqtisodiy rivojlantirish (Qashqadaryo viloyati misolida)	203
Isayeva G.	Western Azerbaijan: tourism opportunities of gagan region	207
PEDAGOGIKA *** PEDAGOGY *** ПЕДАГОГИКА		
Bozorova V.M.	The importance of modern innovative technologies and their role in improving the quality of independent learning	212
Maqsudova M.U.	Teaching speaking of english as a foreign language	218

**BUXORO VILOYATI MUZEYLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHDA
ZAMONAVIY YONDASHUVLAR****Boltayev Bobir Baxtiyorovich,***Buxoro davlat universiteti**Arxeologiya va Buxoro tarixi kafedrasida katta o'qituvchisi t.f.f.d (PhD)*

Annotatsiya. *Bu maqolada mustaqillik yillarida yurtimizda muzeyshunoslik tadqiqotlari borasida olib borilgan ilmiy izlanishlar, bugungi kundagi yutuq va kamchiliklarni bartaraf etish yo'llari ochib berilgan. Erishilgan ko'pgina yutuqlar ortida hukumatimiz amalga oshirgan sa'y-harakatlarning ahamiyati, ayniqsa muzey xodimlari uchun Buxoro viloyati muzeylarida saqlanayotgan moddiy va madaniy merosimizni keng jahon ommasiga ko'rgazmalar orqali namoyish etish hamda turizm sohasini yanada rivojlantirish konsepsiyasi bo'yicha bir qator hukumat qarorlarining tahlili ham keltirib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *muzey, muzeyshunoslik, kolleksiya, eksponat, investitsiya, konsepsiya, kompleks, memorial, tadqiqot.*

**СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К УЛУЧШЕНИЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МУЗЕЕВ
БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ**

Аннотация. *В данной статье раскрываются научные исследования, проводимые в нашей стране в годы независимости, достижения и пути преодоления недостатков. Значимость усилий нашего правительства лежит в основе многих достижений, особенно для музейных работников, ряда правительственных решений по концепции представления нашего материального и культурного наследия, хранящегося в музеях Бухарской области, мировой общественности посредством выставок и дальнейшего развития. также приводится анализ развития туристического сектора.*

Ключевые слова: *музей, музееведение, коллекция, экспонат, инвестиции, концепция, комплекс, мемориал, исследования.*

**MODERN APPROACHES TO IMPROVING THE ACTIVITY OF MUSEUMS OF
BUKHARA REGION**

Abstract. *This article reveals scientific research conducted in our country during the years of independence, achievements and ways to overcome shortcomings. The significance of the efforts of our government underlies many achievements, especially for museum workers, a number of government decisions on the concept of presenting our material and cultural heritage stored in the museums of the Bukhara region to the world community through exhibitions and further development. An analysis of the development of the tourism sector is also provided.*

Keywords: *museum, museology, collection, exhibit, investment, concept, complex, memorial, research.*

Kirish. Yurtimizning uzoq uch ming yillik tarixi shundan dalolat beradiki, har doim ham o'zbek yurti o'zining betakror iqtisodiy salohiyati bilan tabiiy ravishda ko'plarni o'ziga jalb qilib kelgan. Keyingi bir yarim asr mobaynida xalqimiz o'zining behisob iqtisodiy-moddiy, madaniy-ma'rifiy boyliklaridan judo bo'lgan edi. Biroq mazkur tazyiqlarga, yo'qotishlarga qaramasdan, o'zbek xalqi asl o'zligini saqlab qola bilganligiga ham tarix guvohlik beradi[1]. Istiqloq sharofati bilan o'zbek xalqining asrlar davomida butun sivilizatsiya rivojlanishiga qo'shgan ulkan hissasi muzey eksponatlari namoyishida o'zining aksini topdi[2]. Darhaqiqat, zamon taqozosi bilan muzey va muzeyshunoslik sohasi rivojlanish taraqqiyotining yangi pag'onasiga ko'tarilganligini davrning o'zi isbotlab turibdi. Demak, muzeyshunoslik-jamiyatning ta'sir doirasidagi ma'rifat, ta'lim, tarbiya hamda madaniyatning umumlashgan rivojlanish bosqichini o'tovchi sohasidir. Muzeylarni davr talabidan kelib chiqqan holda yanada takomillashtirish, ularning qiyofasini, ekspozitsiyasini xalqaro standartlarga moslashtirish, fondlarini boyitish, ashyolarini ilmiy o'rganish, asrab-avaylash, Zamonaviy muzey ishini takomillashtirishning eng asosiy omillaridan biri bu-kadrlar tayyorlash, muzey xodimlarining zamonaviy axborot texnologiyalarini o'zlashtirishi hamda maxsus, dastur yaratilishi yoki sotib olinishidan iboratdir[3]. Muzeylar nufuzini oshirish, ularni zamonaviy talablar darajasida jihozlash, tashrif buyuruvchilarni jalb qilish uchun yangi usullarni tashkil etish, ilgari namoyish etish imkoni bo'lmagan

muzei fondlaridagi eksponatlarni namoyish etish chora-tadbirlarini ishlab chiqish zarur bo'lib kelmoqda [4]. Yuqori texnologiyalarni, ekspozitsiyalarni namoyish etishdan tashqari, fond faoliyatiga ham joriy etish masalalari ishlab chiqilmoqda. Muzei ijtimoiy vazifasiga ko'ra ilmiy tadqiqot-ma'rifat (muzeylarning ko'pchiligi asosan shu vazifani o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi, ularni ommaviy muzeylar deb ham yuritishadi); tadqiqot (ilmiy-tadqiqot institutlari qoshida o'ziga xos laboratoriya vazifasini o'taydi) va o'quv muzeylariga, yo'nalishi va kolleksiyalariga qarab tarmoq, o'lkashunoslik (kompleks) va memorial muzeylarga bo'linadi. Tarmoq muzei ishlab chiqarish, fan, san'atning biror tarmog'iga tegishli bo'ladi (masalan, tarix muzeylari, zoologiya muzeylari). O'lkashunoslik muzeylari muayyan ma'muriy hududning tarixi, tabiati, xo'jaligi, san'ati, etnografiyasi va boshqa sohaslarini kompleks aks ettiradi[5].

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot metodologiyasi. 2017-yil 31-may kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining madaniyat va san'at sohasini yanada takomillashtirish bo'yicha muhim qarori qabul qilinganligi, ayniqsa, muzei xodimlari uchun Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 11-dekabrda 975-sonli "2017-2027-yillarda davlat muzeylari faoliyatini takomillashtirish va moddiy-texnika bazasini mustahkamlash bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturini tasdiqlash to'g'risida"gi Qarori katta ahamiyatga egaligini ta'kidlab o'tish joizdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 31-maydagi PQ- 3022-son «Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirish va takomillashtirishga doir chora-tadbirlar to'g'risida» gi Qarorini ijro etish yuzasidan Vazirlar Mahkamasi Qaroriga asosan:

1. 2018-2027-yillarda O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti mablag'lari hisobidan moliyalashtiriladigan davlat muzeylari, ularning filial va bo'limlari ro'yxati shakllantirildi.

2. 2017-2027-yillarda davlat muzeylari moddiy-texnik bazasini mustahkamlash chora-tadbirlari dasturini bajarilishini muvofiqlashtirish bo'yicha respublika komissiyasi tuzildi [6].

Davlat muzeylarining ishlab chiqiladigan yangi konsepsiyalari, muzei ashyolarini ishonchli saqlash, tashrif buyuruvchilar, xususan imkoniyati cheklangan shaxslar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, turistlarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish, arxitektura-rejalashtirish, interyer, dizayn va landshaft yechimlariga e'tibor qaratgan holda har bir muzei binosining eskiz loyihasini muzeining yo'nalishi va mazmun-mohiyatidan kelib chiqqan holda tasdiqlandi [7].

Bunday muzei faoliyatini takomillashtirish ichki va tashqi turizmning rivojlanishiga olib kelishini Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyev Oliy Majlisga Murojaatnomasida quyidagi nutqi orqali: "Hozirgi kunda milliy iqtisodiyotga yuqori daromad keltiradigan istiqbolli tarmoqlardan biri, bu – turizmdir[8]. O'zbekiston turizm sohasida ulkan salohiyatga ega bo'lgan davlat hisoblanib, yurtimizda 7 ming 300 dan ortiq madaniy meros obyektlari mavjud va ularning aksariyati Yunesko ro'yxatiga kiritilgan. Samarqand, Buxoro, Toshkent shaharlaridagi muqaddas qadamjolar va yodgorliklarni ziyorat qilishdan iborat bo'lgan "kichik haj" dasturini rivojlantirish va jadallashtirish zarur. Ichki turizm sohasidagi katta imkoniyatlarni ham to'liq ishga solish lozim", ta'kidlab o'tgan edi[9].

Respublikamizda muzei va muzeishunoslik sohasining rivojlanishida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining bu qaror 2017-2027-yillarda davlat muzeylari faoliyatini takomillashtirishga, muzeylarning moddiy-texnika bazasini rivojlantirishga, muzei faoliyatini keng ommaga yoyishga zamin yaratdi. Ushbu qaror ijrosini ta'minlash uchun quyidagi bir qator vazifalar belgilab berilganligini ko'rish mumkin.Jumladan,

- "Virtual muzei" ma'lumotlar bazasini O'zbekiston Milliy kutubxonasi, viloyatlarning axborot-kutubxona markazlari, yirik sayyohlik kompaniyalarining Internet sahifalariga joylashtirishni amalga oshirish.

- Muzei ashyolarini o'z holicha saqlash, ular joylashgan xonada harorat, namlik va yorug'lik ta'sirini muntazam nazorat qilib boradigan jihozlar bilan ta'minlash.

- Muzeilarda xavfsizlikni ta'minlash maqsadida videokuzatuv moslamalari, signalizatsiya tizimlarini yangilash va o'rnatish, muzeilarni bosqichma-bosqich hududiy jihatdan markaziy qo'riqlash tizimiga ulash.

- Yangi quriladigan, rekonstruksiya yoki mukammal ta'mirlanadigan davlat muzeylari binolarini yangi konsepsiyalarini ishlab chiqish, tashrif buyuruvchilar, xususan, imkoniyati cheklangan shaxslar uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, turistlarga xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish, muzeining yo'nalishi va mazmun-mohiyatidan kelib chiqqan holda interyer, dizayn va landshaft yechimlariga e'tibor qaratish.

Shu bilan bir qatorda ushbu qaror Buxoro muzeylari faoliyatiga ham samarali ta'sirini ko'rsatdi. Buxoroda mavjud muzeylarning faoliyati takomillashtirildi hamda «Buxoro davlat muzei-qo'riqxonasi» filiali sifatida Mutal Burxonov uy-muzeini tashkil etish rejalashtirildi, Sadriiddin Ayniy hujra-muzei va Abdurauf Fitrat hujra-muzei Buxoro adabiyoti tarixi muzeiyiga, Fayzulla Xo'jayev uy-muzei esa Boy savdogar xonadoni uy muzeiyiga aylantirildi[10]. Fayzulla Xo'jayev nomi bilan ochilgan uy-muzeining nomini "Boy savdogar xonadoni" nomiga aylantirish xato ish edi. Shu sababli juda ko'plab olimlar (S.I.Inoyatov,

H.H.To'rayev, Sh.A.Hayitov) bu boradagi e'tiroz va takliflarini rahbariyatga bayon qildilar. Oxir oqibat bu masala Prezident darajasida hal etildi va mazkur muzey 2022-yilda qayta Fayzulla Xo'jayev uy muzeyi deb nomlandi.

Muhokama va natijalar. Hukumatimiz rahbari 2018-yil 16-fevraldagi Buxoroga qilgan tashrifida viloyatda turizm sohasini yanada rivojlantirish konsepsiyasi doirasida amalga oshirilayotgan ishlar bilan yaqindan tanishib chiqib, Buxoro o'zining betakror tarixiy obidalari, osori-atiqalari, asrlar osha davom etib kelayotgan milliy hunarmandchilik an'analari bilan yurtimiz turistik jozibadorligini oshirishda ulkan salohiyatga ega ekanligini ta'kidlab o'tdi. 2018-yilda viloyatda turizmni yanada rivojlantirish konsepsiyasiga muvofiq 61 loyihani hayotga tatbiq etish ko'zda tutilgan edi. Jumladan, 32 mehmonxona, 12 motel, 10 istirohat bog'i barpo etilib, "Buxoro Palas", "Varaxsha" va "Zarafshon" mehmonxonalari rekonstruksiya qilindi. Bundan tashqari, turizm bo'yicha xalqaro va milliy tashkilotlar bilan hamkorlikni kengaytirish, sayyohlarga xizmat ko'rsatuvchi transport vositalari xarid qilish, madaniy meros obyektlarini tadbirkorlarga ijaraga berish, havo sharida sayohatni tashkil qilish, G'ijduvon, Shofirkon, Vobkent va Jondor tumanlarida qishloq turizmini yo'lga qo'yish rejalashtirib o'tilgan edi. Shavkat Mirziyoyev eski shahar qismining turizm infratuzilmasini rivojlantirish dasturlari bilan tanishar ekan, ushbu hudud tom ma'noda Buxoroning yuragi bo'lishi kerakligini ta'kidladi va o'zining kerakli maslahatlarini berib o'tgan edilar[11].

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasida madaniyat va san'at sohasini innovasion rivojlantirish to'g'risida»gi, 2018-yil 26-avgustdagi PQ-3920-son qarori ijrosini ta'minlash, shuningdek, imkoniyati cheklangan shaxslar, maktab yoshidagi bolalar, keksa tashrif buyuruvchilar va ularga hamrohlik qiladigan shaxslarning muzeylarga tashrif buyurishlari uchun inklyuziv shart-sharoitlar yaratish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "2020-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasi muzeylarining inklyuzivligi dasturini tasdiqlash to'g'risida" hamda "2020-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasida muzeylar faoliyatini takomillashtirish dasturini tasdiqlash to'g'risida" qarorlari qabul qilindi. Qaror ijrosini ta'minlash borasida qilingan ishlar natijasi sifatida muzeylar va ularga tutash hududlar infratuzilmasi takomillashtirildi, inklyuziv xizmat ko'rsatish amaliyoti joriy qilindi, inklyuzivlikni hisobga olgan holda muzey xodimlarini tayyorlash tizimi takomillashtirildi, inklyuzivlik hisobga olingan holda muzeylarning texnik aktivlari yangilandi hamda ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish uchun muzeylarning ma'muriy tuzilmasini takomillashtirish, kolleksiyalarni boshqarish, eksponatlarni saqlash va konservasiya qilish tizimi takomillashtirildi. Qolaversa, ushbu qarorlar muzeylar huzurida akademik tadqiqotlarni rivojlantirish uchun muhim asos bo'ldi[12].

Ta'kidlab o'tish kerakki, qabul qilingan qonun, qaror va huquqiy hujjatlar jamiyat hayotida, xalqni fan va madaniyat bilan yaqindan tanishuvida, ilm-fan, madaniyat rivojida, shuningdek, maktab faoliyatida muzeylarning o'rni tabora ortishiga xizmat qildi. Buxorodagi mavjud muzeylar faoliyatida samaradorlikka erishish va innovasiyalarni joriy qilish, marketing xizmatini yaxshi yo'lga qo'yish, ijtimoiy tarmoqlarda muzey haqida, uning eksponatlari haqida doimiy ma'lumotlar berib turish juda muhim hisoblanadi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning 2022-yil 27-may sanasidagi PQ-261-sonli "Muzeylarda xizmatlar sohasini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori e'tiborga molik. Ushbu qaror mamlakatimizdagi muzeylar faoliyatini qo'llab-quvvatlash, ularning marketing siyosati va xizmatlar sohasini kompleks rivojlantirish, muzeylarga innovasion texnologiyalarni samarali qo'llash, shuningdek, o'zbek xalqi va davlatchiligi tarixi, Birinchi va Ikkinchi Renessans davrlari, buyuk allomalar hayoti va faoliyatiga oid zamonaviy, yangi ekspozitsiyalarni yaratish, boy tarixiy va madaniy merosimizni keng targ'ib qilishga xizmat qildi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, bular albatta o'z samarasini bera boshladi. Muzeyshunoslikka berilgan yuksak e'tiborning samarasi o'laroq, mazkur sohada quyidagi misli ko'rilmagan ishlar amalga oshirildi: muzeyshunoslik sohasini rivojlantirish, takomillashtirishga doir qator qonun hujjatlari qabul qilindi hamda muzeylar faoliyatining tashkiliy huquqiy asoslari yaratildi. Muzey ishini samarali yo'lga qo'yish hamda muzeylar faoliyatini muvofiqlashtirish maqsadida jamg'arma tashkil etildi. Mustaqillik yillarida O'zbekiston muzeylarida saqlanayotgan moddiy va madaniy merosimizni keng jahon ommasiga namoyish etish bo'yicha qator ko'rgazmalar jahon muzeylarida tashkil etildi. Biz maqolamizda sanab o'tilgan soha rivojidagi muvaffaqiyatlar O'zbekistonda muzeyshunoslik sohasini taraqqiy etishga mustahkam zamin yaratgan omillardir[13]. Tashkil etilgan va etilayotgan ko'plab muzeylar yosh avlodni tariximiz, moddiy va madaniy merosimizni naqadar chuqur ildizga ega ekanligini singdirib kelmoqda. Yuqorida keltirib o'tilgan qonun, farmon, qarorlar asosida mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida muzeylar ishi va uni tashkil etishning chora tadbirlari belgilab berildi. Sobiq SSSR davrida qabul qilingan nizom va qarorlar o'tgan asrning 60-70-yillari uchun xos bo'lib, ular bugun shiddat bilan rivojlanayotgan zamon talablariga javob bera olmas edi. Shuningdek, muzeylar faoliyati sinfiylik nuqtai-nazaridan tashkil etilgan edi. Mustaqillik yillarida eng

HISTORY

avvalo komil insonni tarbiyalash, vatanparvarlik, yoshlarni milliy istiqloq ruhida kamol toptirish, vatanga muhabbat, boy tarixdan faxrlanish, ajdodlarga munosib farzand bo'lib yetishish kabi g'oyalarni targ'ib etishning huquqiy asoslari yaratib berildi. Hozirgi kunda ayni ana shu ishlarning uzviy davomi sifatida "Boqiy Buxoro" tarixiy – etnografik parkining qurilishi bunga yorqin misol bo'la oladi. Buxoro shahrining jami 32,6 gektar maydonida "Boqiy Buxoro" tarixiy-etnografik parki bunyod etilishi ishlari boshlab yuborilgan. Bizning maqsadimiz bugungi kunda xorijiy sayyohning qolish davrini 5-7 kunga cho'zish yo'llarini o'ylayapmiz deb ta'kidlamogda Buxoro shahar hokimi Jamol Shuxratovich Nosirov[14]. Bu uchun infrastruktura juda ham kerak. Sayyohlarga zamonaviy mehmonxona, ovqatlanish shoxobchalari va boshqa zaruriy muassasalar juda ham kerak. Qurilishi rejalashtirilgan turistik markaz biz o'ylagan rejalarni amalga oshirish imkonini beradi. Bugungi kunda mutaxassislar, ekspertlar, turizm sohasi vakillari bilan birgalikda turizm markazida qurilishi rejalashtirilgan obyektlarning konsepsiyasi chuqur o'rganishlar natijasida ishlab chiqildi. Buxoro viloyat madaniy meros boshqarmasi boshlig'i Shohabbos Sharofiddinovning aytishicha, qurilish ishlari YUNESKO talablariga amal qilgan holda bajariladi. Etnografik park barpo etilishida xalqaro ekspertlar guruhi va mahalliy mutaxassislar jalb etilgan. Bu hududdagi barcha ishlar YUNESKO Bosh konferensiyasi tomonidan 1972-yil 16-noyabrda qabul qilingan Umumjahon madaniy va tabiiy meros muhofazasi bo'yicha konvensiya talablari asosida amalga oshirilishi bo'lib o'tgan matbuot anjumanida aytib o'tildi. Xulosa qilib shuni aytish lozimki yaqin kelajakda Buxoroyi sharif yana o'zining ochiq osmon ostidagi jozibador muzeylari ya'ni me'moriy obidalari, milliy liboslaru-yu taomlari orqali xorijlik sayyohlarni o'ziga jalb qilib maftun eta oladi.

ADABIYOTLAR:

1. Bekturodova M.B., Rashidova M.X. *Muzeyshunoslik. Toshkent, 2005-yil.*
2. Ismoilova J. *Zamonaviy muzeyshunoslik asoslari. – Toshkent, 2016. – B.4.*
3. Habibullayev N. *Muзей va fan-ta'lim / O'zbekiston muzeylari istiqbollari. – Toshkent, 2013. – B.7.*
4. Альмеев Р. *Музей жамгармаларини оптималлаштириши, сақлаши ва кўргазмаллаштириши // Мозийдан садо. 2 (38)-Ташкент: 2008. Б-2-3.*
5. https://lex.uz/pages/getpdfview.aspx?lact_id=3451889. *O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining № 975-qarori 2017-2027-yillarda davlat muzeylari faoliyatini takomillashtirish va moddiy-texnik bazasini mustahkamlash bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturini tasdiqlash to'g'risida 11-dekabr 2017 y*
6. *O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 30-martdagi 265-sonli Qarori tahririda - Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.04.2019y., 09/19/265/2858-son)*
7. *Sh.M.Mirziyoyevning Buxoroga tashrifidagi nutqlaridan. //www.google.com*
8. *Muзей va turizm rivojining yangi bosqichlari //www.muzeu.uz 5.*
9. *Bobir Boltayev, Новый этап развития музеев и музейного дела в Узбекистан, Центр Научных Публикаций (Buxdu.Uz) 5 (5)*
10. *Мардонов Р., Болтаев Б. Ўзбекистон археологиясининг ривожланиши //Journal of Research in Innovative Teaching and Inclusive Learning. – 2024. – Т. 2. – №. 3. – С. 68-71.*
11. *Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 26 августдаги ПҚ-3920-сон “Ўзбекистон Республикасида маданият ва санъат соҳасини инновацион ривожлантириши чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори. Қаранг: <http://lex.uz/docs/3882752>.*
12. *Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 23 ноябрдаги 945-сон “2020-2021 йилларда Ўзбекистон Республикаси музейларининг инклюзивлиги дастурини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори. Қаранг: <https://lex.uz/docs/4603332>.*
13. *Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 27 майдаги ПҚ-261-сон “Музейларда хизматлар соҳасини ривожлантириши чора-тадбирлар тўғрисида”ги Қарори. Қаранг: <https://lex.uz/docs/6040013>.*
14. *“Boqiy Buxoro” tarixiy-etnografik parki: “snos”lar, kompensatsiya va daraxtlar taqdiri — Daryo Yangiliklari.*